

עץ משפט גר מצוה

גב:

ואיבעצית אימא בי קתני מידי דמת מידי דחי לא קתני. ולא תחשוב צהנך ששה דברים אבר מן החי: ואיצעית אימא כי קתני מילי דמיר מגלח על אהילו לאפוקי עגס כשעורה. לאינו מגלח אלא על מגעו ועל משאו: ואיצעית אימא מידי דהדר ציה.

שחזר ר"ע דקתני לעיל שחזר צו ר"ע לאפוקי רביעית דס הנאה מב' מתים דלא הדר וששה דברים דקא חשיב מהנך דהדר ציה ולעולם שדרה וגולגולת צמרי חשיב להו: דל"ל רצי לצר קפרא תלמידיה לא תשנה דס רביעית צחורה שהרי למוד ערוך הוא צפיו של ר"ע. דעל רביעית הנאה מב' מתים דמיר מגלח ועוד המקרא מסייעו וצא להכחיש דברי האומר שר"ע חזר ב^א וצא ר"ש לומר כרצי דר"ע לא חזר צו אלא שאמר דרך קפתור כלפי ר"ע שאמר אס משמת חזר צו איני יודע: **[אמר]** ר"ש עד יום מותו שאר ר"ע היה מטמא. כלומר לא חזר צו: **[תנא]** הושחרו שיניו. של ר"ש מפני תעניותיו מפני שאין דרך ארץ לדבר על רצו צלשון זה וישנ² והתענה ימים רבים:

ת"ש דתנ' ב"ש אומרים רובע עצמיות מן העצמים מן השנים מן חג'. פירוש או משנים או משלשה אברים יעמא רובע עצמות צאהל: וצית הלל אומרים מן הגויה. פירוש מעיקר הגויה מרוב הצנין או מרוב המנין שרמ"ח אברים יש צדאס הס רוב מנין ואס תפש קכ"ה עצמות וקילה מעט מן כל אחד ואחד עד שהעמיד על רובע יעמא צאהל: **אמר** ר' יהושע יבואני לעשות דברי ב"ש ודברי ב"ה אחד שב"ש אומרים משנים או מב' או מב' שוקים וירך אחד או משני ירכים ושוק אחד. נמאס רוב צנינו של אדס

יאתנינא צנס' אלהו' (פ"א מ"ח) דקחשנינ' רמ"ח אברים וחשיב מלמטה למעלה פרסות הרגל וחשיב שנים צשוק חמשה צארכוצה ואחד צירך לכאורה משמע ממתני' דהתס דשוק למטה מן הארכוצה וירך למעלה: משני אחד הואיל והוא רוב צנינו של אדס מגובה ומב' או משלשה דקאמרי צ"ש לא דיוקא אלא כלומר רובע עצמות הצא מרוב הצנין ורוב ד^א המנין הוי לגובה האדס ירך ע"ג שני שוקים ויש מפרשים דשני שוקים וירך אחד

קרי שנים לפי שהשוקים דקים ביותר והוו אחד ועס ירך אחד נחשבים כשני עצמות ושני ירכים ושוק אחד הרי שלשה לפי שהירכים עצים וגדולים נחשצין כשנים והשוק עמהס הרי שלשה: **וב"ה** אומרים מן הגויה מרוב המנין. הואיל וישנו צרוב³ המנין דהיינו מפרקי ידים ורגלים וצ"ש איירו צרובע הצא מרוב הצנין וצ"ה איירו צרובע הצא מרוב המנין ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ומפרקי' ידים ורגלים ה^א תנינא רוב המנין צלא רוב הצנין דמפרש צמסכת אהלות (פ"א מ"ח) דפרסת⁴ הרגלים יש ל' ששה צכל אצבע ופיסקת היד שלשים ששה צכל אצבע הרי ק"כ אברים צידים וצרגלים: **שמא** אומר אפי' עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת. וקס"ד מדקאמר שמאי עגס אחד מן השדרה או מן הגולגולת מטמא צאהל מכלל דלרצנן דקאמרי לא עגס אחד מן השדרה או מן הגולגולת מטמא הא שדרה גופה או גולגולת גופה מטמא אפי' האי לחודיה והאי לחודיה דמשמע ליה דלא פליגי⁵ [אלא] על האי ו^א צ"ש עגס אחד משדרה ולצ"ה צעינן שדרה וגולגולת ודחי שמאי⁶ דמתמיר אצל לרצנן צעינן תרוייהו: **ול"פשוט** מינה. לאידך גיסא דטעמא (דמתמיר) שמאי¹⁰ דמתמיר ו^א דטמאות דעגס משדרה לצד או צעגס מוגולגולת לצד דקתני או או הא לרצנן דלא תנן או או אלא השדרה והגולגולת ש"מ תרוייהו צעו ודחי עד כאן לא פליגי רצנן עליה דשמאי אלא צעגס אחד משדרה או מוגולגולת אצל היכא דאימא דצעיניה שהשדרה שלימה אפי' חד מנהון ומשום דלא קתני צמילתייהו דרצנן או או לא ניחוש לדקדק דצ"ה לא חשו לפרש מילתייהו או דקימי אמילתא דצ"ש¹¹ דקאמרי או ומדצ"ש נשמע לצ"ה דצעו למימר או. מהרפ"ש: **בעי** רמי בר חמא רובע עצמות משדרה או מוגולגולת מטמא. מי אמרי' כי קתני צמתי' דחיי קצ עצמות דמיר מגלח כגון דלחתי משאר אברים כגון מרוב הצנין או המנין אצל משדרה וגולגולת דחמירי טפי אפי' רובע עצמות הצא מהן מגלח עליהן מזיר או דלמא לא שנא: **אמר** רבא ת"ש השדרה והגולגולת. דקתני צמתי' דמיר מגלח עליהן וקס"ד דליכא שדרה וגולגולת דלית צפן רובע עצמות ואי לא הויא צפן רובע עצמות לא מגלח ולהכי פריך ואי ס"ד רובע עצמות דלחתי משדרה וגולגולת חמיר ליחתי צמתי' רובע עצמות הצא מן השדרה וגולגולת ולמה לי דחתי צמתייתין השדרה והגולגולת דמשמע דיוקא כשהן שלמין הא

ב' ירכים ושוק אחד שהשוק הוא קטן מן הירך שהוא למטה מן הארכובה והירך הוא למעלה מן הארכובה ובמס' אהלות דחשבין אברי האדם מטה למעלה קא חשיב ה' דשוק ה' בארכובה וא' דירך: שמאי או אפי' עצם א' מן השדרה מן הגולגולת. וקס"ד מדקאמר שמאי אפי' עצם א' מן השדרה או מהגולגולת מטמא באוהל מכלל דרבנן דפלגי אמרי שדרה או גולגולת דאי לאו הכי מפלגת פלוגתייהו יותר מדאי: ומשני שמאי דמתמיר. אבל רבנן לעולם תרוייהו בעו. לפשוט מיניה. טעמא דשמאי דמתמיר לטמא בעצם משדרה לבד או מגולגולת לבד דקתני או הכי רבנן דלא תנו או אלא השדרה והגולגולת עד דאיכא שדרה וגולגולת אבל היכא דאיתיה בעיניה חד מנהון. ושמאי דמתמיר לטמא אפי' בעצם הוצרך למתני או דלא תימא כולי האי לא חמירי אלא בעי עצם מכל חד מנייהו אבל לרבנן דמצריכי שדרה שלימה או גולגולת שלימה לא צריך

כהן גדול פרק שביעי נזיר

לעולם או שדרה או גולגולת סנן. כי קתני דששה דברים הן צהנהו דפליגי עליה רבים צכל צעגס כשעורה דלא פליגי עליה רבים אלא יחיד לא חשיב ליה ממניינא ולעולם או שדרה או גולגולת מנן וחשיב להו תרי וליכא צהו אלא ששה דסמי ^(א) מכן שעורה. ואיכא דאמרי כשעורה הוא ממנינא משום דלתיין לה מן המת אצל אבר מן החי סמי מכאן: **ואיצעית אימא כי קתני כל היכא דנזיר מגלח על אהילו** ^(ב) לאפוקי עגס כשעורה. דלדברי הכל לא מיטמא נזיר על אהילו. ואי"ת רביעית דס דלא מיטמא צאהילו וקתני לר"ע מיטמא מזיר צאהילו דלחיהו משמע ליה מעל כל נפשות מת לא יצא^א כדלמירינן לעיל (דף גמ'). מניין לרביעית דס שטמא צאהל כו': לא ר"ע דודאי לא חזר צו שלעולם היה סצור שרביעית דס הצאה מב' מתים מטמא צאהל: **שהרי צ^ב למודו צידו.** ^(ו) למודו ערוך קך שהוא מטמא והנזיר מגלח. ומכ"ל כשהוא צא ממת א' ה"ו מטמא צאהל אצל אין הנזיר מגלח עליו עד שיהא צו ^(א) רביעית לוג: עד ימיו. כלומר כל ימיו היה מטמא ר"ע ^(ד) שמת משמת חזר צו: הושחרו שיניו. של ר"ש: **מפני תעניותיו** ^(ה). לפי שדרך גנאי היה משתעי עליה דר"ע ואמר אס משמת חזר צו: ס"ש צ"ש אומרים רובע עצמות מן העלמות. שאמרו שטמאין צאהל ומזה עליהן צשלשין כגון אצל משני עצמות או משלשה עצמות אצל לא מעגס אחד: **וצ"ה אומרים רובע.** עצמות שאמרו מן הגויה צזמן שהוא צא מרוב הצנין או מרוב המנין אצל משאר איברים שאין רוב צנין או רוב מנין אינו מטמא צאהל: **משני שוקים וירך אחד.** ויג' איברים ^(א) כצ"ש ויהא צהן רוב צניינו וצ"ה אומרים מרוב המנין אצל לא משאר אברים הרי הוא יכול להתקיים דברי צ"ה כמנו במפרקי ידים ורגלים שיהא צפן רוב מנין וג' אברים כצ"ש: **שמאי אומר.** רובע עצמות שאמרו אפילו הצא מעגס אחד מטמא צאהל ומאי מעגס אחד כגון דלחתי מן השדרה או מגולגולת: מאי. מי הוי נזיר מגלח עליו או לא: **דחמירי.** דלית דחיי חוממה טפי משאר אברים: **ליסני.** דה צהדיא ועל רובע עצמות הצא מן השדרה של שני מתים ומן עקיבא מטמא וחכמים מטהרין ^(ח): והא

לרוב בניינו או לרוב מניינו שאין בהם רובע קב עצמות וכה"א איכא למימר גמי על שדרה וגולגולת. בחר דשמעה מרי עקיבא לא אתפרש והר' יעקב מפ' דרבא אמרה למתני' על מתני' דאהלות דקא חשיב ו^א בדרים שרי"ע מטמא קא חשיב שדרה וגולגולת מב' מתים ורובע עצמות מב' מתים. ואי אין שדרה וגולגולת פחות מרובע אמאי איצטרך לשנותן. ותרין רבא לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע אבל מקמי דשמעה לר"ע הוה ס"ד דאין שדרה וגולגולת פחות מרובע וקשיא לן אמאי קאמר בחר דשמעה מרי"ע הא מקמי הך דר"ע קתני צמתי' ואילו מטמאין באהל וקתני השדרה והגולגולת ורובע עצמות ועלה גמי בעי לשנויי לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בהם רובע: ^(ה) אולי צ"ל והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא ובי' אלמא דיש שדרה ובי'.

מסורת הש"ס

(א) (צ"ל דמתן ג) אהלת פ"ב מ"ז, (א) [מות' דאהלות פ"ד, ד] (ד' [מגילה כז:]; (ט) [מילתא דרבי יהושע ליתא צמשה ולכן שפיר גרסי' דמילא, ו] עדיות פ"א מ"ז ופ"ו משנה ג, (י) צבטורות מה. גרים בגדול, (ח) [נקמן גג,] (ט) [ויקרא כא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' הואיל ורוב בניינו של אדם מגובה: (ב) שם שאני שטמי דמתמיר טפי ליפטע מניה טעמא דשמאי דחמירי: (ג) רש"י ד"ה לעולם ובי' דסמי מכאן שעורה ובי': (ד) ד"ה שהרי ובי' תלמוד ערוך היא קך בידו שהוא מטמא ובי' שיהא צו חצי לוג: (ה) ד"ה משני ובי' ג' אברים לב"ש ויהא ובי' וג' אברים לב"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (כי קתני חיי כי עד לא שאל) תח"מ (ועיקר הצעף קאי על טומאת אהל דמתן בפי"ב דאהלות רובע עצמות מרוב הצנין כי ואמר רבא מ"ס השדרה והגולגולת היינו מתני' דאהלות שם): [ב] שם חמיר צ"ל טמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה שהרי ובי' עד שיהא צו רביעית. מצינא רביעית ממתק וי"צ חיי: [ב] תור"ח ואי צעית תח"מ ובי' שר"ע חזר וצא. מצינא וצא מתק. וי"צ וכן ר"ש לא לומר כ"ל: [ג] ד"ה אמר ר"י ובי' של אדם מינא. מצינא מתק וי"צ מגובה: [ד] בא"ה הצא מרוב הצנין ורוב הצנין כ"ל: [ה] ד"ה ובי' או ומפקקי ידים ורגלים מינא. מצינא מתק וי"צ מטיט. ח"מ ועי"ש: [ו] ד"ה שמאי אומר ובי' דלא פליגי אלא על האי צ"ש מתק מצינא צ"ש וי"צ דבי"ש אומרים: [ז] ד"ה ולפטעו ובי' דמתמירי לעומתא צעגס ובי' כ"ל:

פ' הרא"ש (המשך)

למתני' או: היכא דאיכא משאר איברים מרוב בניינו או מרוב מניינו. ליחתי על רובע עצמות הבא מן השדרה ומן הגולגולת וכ"ש שדרה וגולגולת וקס"ד דקתני שדרה וגולגולת שאין בהם רובע עצמות. וי' אלמא דיש שדרה וגולגולת בלא רובע וי"כ היכי בעי למפשט דוקתני שדרה וגולגולת הבא מן השדרה או מן הגולגולת אלמא דרובע לא מטמא הא איצטרך למתני שדרה וגולגולת לגופיה אפי"ש שאין בהם רובע ולעולם אימא לך דרובע הבא [משדרה וגולגולת] טמא ולא אתפרש היכא אמר רבא וי"מ דייק לה מהך דאמר רבא לעיל דקריק' לא נצרכה אלא

מא א מיי פ"ד מהלכ' טומאת מת הלכס ד: **מב** ב מיי פ"ו מהלכות מירות הלכס ו: **בג** ג מיי שס הלכס צ ופי"ב מהל' טומאת מת הלכס ע י ופי"ג שס הלכס א ועיין שם כרי"מ קמנ עשין רלח:

נוסחת הריב"ן

[א] דמיר מגלח על אהילו ואי"ת רביעית דס לא מטמא כו' וקצינ מיהו לר"ע יעיטמא: [ב] תלמודו בידו תלמוד ערוך צפיו ט' חיי לוג: [ד] היה מטמא ר"ע כגולן ולא חזר צו כד' כגנר ר"ע שאמר אס משמת חזר צו הס"ד: [ו] ובצנינו: [ז] שיהא כהן ג' אברים כי רוב צניינו רוב צנינו כצ"ה וצית הלל אומרים הכי הן ס' וצילס להתקיים דברי צ"ה צמפרקי כו': [ח] מטהרין עד שיהא צה רובע עצמות מן השדרה וגולגולת של מת אחד אלא מלאל עמרי הכי ש"מ דחאי קצ של עצמות גמירי אפילו צשדרה ווגולגולת. ומי ואמר רבא הכי דכדורי עצמות לא סגי צשדרה וגולגולת הס"ד:

הגהות התוספות

- צ"ל שחזר צו. 2. צ"ל וצא. 3. נדל"ל דמתן. 4. כס"ל קחשיב. 5. נדל"ל רוב. 6. צ"ל ונמפקקי. 7. צ"ל דנפסקת. 8. צ"ל דלא פליגי עליה כולי רחא' דלמלחי ענינן עגס אחד והשאר ממתק. 9. צ"ל שאני שמאי. 10. צ"ל דשמאי. וכן צ"ל דשטמי. וכן צממן.

פ' הרא"ש

אבר מן המת ובי' פי' כי קתני (בכללה) אבר מן המת ובכללו אבר מן החי הלבך בכללא קא מני ר' ובפרטא קא מני ד'. ונל"ל עצם כשעורה דאין הנזיר מגלח אלא על מגעו ועל משאו ועל רביעית דס דקתני ס"ל לר"ע דנזיר מגלח על אהלו אפילו דבמתני' מוכח ר"ע דנזיר מגלח על רביעית דס מקי' דעצם כשעורה ודחי לבא מן הדירן להיות כנרוך. וצ"ל לפי הך שינואי בודאי ר"ע גמרא גמיר דנזיר מגלח על רביעית דס ואף על אהלו דבמתני' לדבריו דר"א קאמר: מירי דהדר ביה ר"ע כדקאמר לעיל רביעית דס לא חזר בו כדמפרש ואולי: הושחרו שיניו מפני תעניותיו משום שלא דבר בלשון כבוד על רבו כהא דקאמר אם משמת חזר בו: בי"ש או' רובע עצמות. הבא מן העצמות מב' או ג' ובי' או' הבא מן הגויה מרוב המנין דהיינו קכ"ה אברים או מרוב הבנין ואם קצע מכולן רובע עצמות טמא: יכולני לעשות דברי ב"ש ובי' שלא נתלקין בדבר זה. מב' שוקים וירך א' והב' דקאמרי ב"ש לאו דוקא דלעולם מתלחא גמי. וי"מ שוקים וירך א' לא חשיב כי אם ב' ללגי

^[1] אולי צ"ל והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא ובי' אלמא דיש שדרה ובי'